

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-08-02/2014

P/14/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/045 – Pomoc w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2012-2013 (oraz 2014 r. do dnia zakończenia kontroli w zakresie osiągniętych efektów) oraz lata wcześniejsze w zakresie niezbędnym dla realizacji celu kontroli.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontroler</i>	Violetta Nowak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90198 z dnia 21 maja 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, ul. Studzienna 2, 25-544 Kielce (dalej: Ośrodek lub MOPR).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Marek Scelina, dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W latach 2011-2013 MOPR rzetelnie rozpoznawał liczbę wychowanków, którzy mają rozpocząć proces usamodzielnienia, ich potrzeby i oczekiwane formy pomocy, a także zaplanował wystarczające środki na realizację związanych z tym zadań. MOPR w sposób wyczerpujący i kompleksowy informował o możliwościach korzystania ze świadczeń, związanych z usamodzielnieniem. Świadczenia udzielane były osobom spełniającym wymogi wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej² (dalej: ustawa o pieczy zastępczej), zaś wydawanie decyzji administracyjnych przyznających pomoc odbywało się na zasadach określonych przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.

Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej nie był w pełni skuteczny, występowały bowiem przypadki odstępowania od procesu usamodzielnienia³, a wśród usamodzielnionych w latach 2010-2011 wychowanków pieczy zastępczej prawie połowa trwale (powyżej roku) korzystała ze świadczeń pomocy społecznej. Bariery skuteczności procesu usamodzielnienia stanowiły przede wszystkim trudności ze znalezieniem pracy. W badanym okresie zapewniono mieszkania chronione wszystkim wychowankom, którzy wnioskowali o taką pomoc, tym niemniej czas oczekiwania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej na mieszkania z zasobów miasta Kielce wynosił w 2013 r. ponad trzy lata.

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono nieprawidłowości, polegające na nierzetelnym sporządzeniu półrocznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2012 i 2013 r., składanych wojewodzie świętokrzyskiemu. W ocenie NIK nieprawidłowości te nie miały wpływu na prawidłowe realizowanie zadań w badanym obszarze. Niewystarczająco skuteczne były działania MOPR, polegające na wspieraniu wychowanków w realizacji wynikających z art. 145 ust. 2 i 4 ustawy o pieczy zastępczej obowiązków terminowego wskazania opiekuna usamodzielnienia oraz opracowania indywidualnego programu usamodzielnienia (dalej: IPU). Ponadto w żadnym z poddanych badaniu IPU nie określono

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm. Ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

³ Wśród 24 wychowanków, którzy opuścili pieczę zastępczą po 1 stycznia 2012 r., cztery osoby przerwały proces usamodzielnienia.

sposobu pomocy usamodzielnianym w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i uzyskania zatrudnienia.

W MOPR nie opracowano programu, który umożliwiłby podjęcie przez Radę Miasta Kielce uchwały w zakresie przyjęcia 3-letniego programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej i realizację wymogów art. 176 pkt 1 oraz art. 180 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej. Dokonanie diagnozy systemu pieczy zastępczej oraz wskazanie kierunków jego rozwoju mogłoby wpłynąć na wyższą skuteczność podejmowanych przez MOPR działań, związanych ze wsparciem dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków, w tym wybór form pomocy.

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2012-2013 Miasto Kielce realizowało zadania własne powiatu w zakresie pomocy w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej za pośrednictwem MOPR, zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej. Udzielanie pomocy w usamodzielnianiu osobom opuszczającym pieczę zastępczą należało do zadań Działu Opieki i Wychowania Ośrodka⁴ (dalej: Dział Opieki). W szczególności ww. zadania obejmowały: opracowywanie programów wspierania rodziny i czuwanie nad ich realizacją, udzielanie pomocy na usamodzielnienie i kontynuację nauki, realizację pomocy rzeczowej, udzielanie porad i wsparcia usamodzielnianym wychowankom, współpracę z Wydziałem Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Kielce w zakresie pomocy w uzyskaniu przez wychowanków mieszkań z zasobów miasta, pośredniczenie w pozyskiwaniu dla wychowanków świadczeń z innego tytułu, kierowanie do mieszkań chronionych, kierowanie do udziału w projekcie systemowym MOPR celem podniesienia kompetencji zawodowych i umiejętności w poszukiwaniu zatrudnienia. W Dziale Opieki sporządzano także analizy i sprawozdania z realizowanych zadań.

Prezydent Miasta Kielce wyznaczył na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej, jako wydzieloną jednostkę organizacyjną miasta Kielce, działająca w formie jednostki budżetowej⁵.

W badanym okresie w pieczy zastępczej przebywało w Kielcach średnio 335 osób, w tym 59 w wieku od 18 do 24 lat. Większość wychowanków, którzy w badanym okresie osiągnęli pełnoletność, przebywała w rodzinach zastępczych spokrewnionych⁶ (72% w wieku od 18 do 24 lat). W badanym okresie pieczę zastępczą opuściło 25 wychowanków (w 2012 r. – 11 osób, w 2013 r. – 14), w tym 16 spośród pozostających w instytucjonalnej pieczy zastępczej⁷. W latach 2012-2013 Ośrodek przyznał pomoc następującej liczbie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej⁸:

- pomoc pieniężną na usamodzielnienie – 23 osobom (w tym czterem na podstawie ustawy o pieczy zastępczej);
- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki – 149 osobom (w tym 42 na podstawie ustawy o pieczy zastępczej⁹);
- pomoc na zagospodarowanie – 29 osobom (w tym sześciu na podstawie ustawy o pieczy zastępczej);

⁴ Regulamin organizacyjny MOPR wprowadzony zarządzeniem Dyrektora z dnia 23 stycznia 2012 r.

⁵ Zarządzenie Prezydenta Miasta Kielce nr 459/2011. Statut Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach przyjęto uchwałą Rady Miasta Kielce nr XVII/380/2011 z dnia 27 października 2011 r.

⁶ Formami rodzinnej pieczy zastępczej są – według art. 39 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej – rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa lub zawodowa), oraz rodzinny dom dziecka.

⁷ Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest – zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej – w formie: placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

⁸ Stosownie do art. 240 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej do pomocy dla osób usamodzielnianych, które przed dniem wejścia w życie ustawy o pieczy zastępczej opuściły rodzinę zastępczą albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo pobierają pomoc przyznaną im na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.) stosuje się przepisy dotychczasowe.

⁹ W tym osoby, którym na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 stycznia 2012 r. odmówiono prawa do pomocy na kontynuowanie nauki z powodu nieprzebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo niespełnienia kryterium dochodowego, a w wyniku spełnienia warunków określonych w ustawie o pieczy zastępczej nabyli – w myśl art. 240 ust. 3 ustawy – prawo do tej pomocy.

- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych¹⁰ – 6 osób uzyskało mieszkania z zasobów gminy (w tym dla jednej osoby na podstawie ustawy o pieczy zastępczej), 9 osób uzyskało mieszkanie chronione (w tym jedna osoba na podstawie ustawy o pieczy zastępczej).

Osoby usamodzielniające się nie wnioskowały o pomoc w uzyskaniu zatrudnienia¹¹. (dowód: akta kontroli str. 8-46, 121-124, 163-169, 193, 348, 363)

Rozpoznanie potrzeb osób usamodzielniających się MOPR prowadził na podstawie corocznej analizy realizowanych i planowanych IPU. Wykorzystywano także dane dotyczące liczby wychowanków z rodzin zastępczych, oraz wychowanków umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych¹², którzy osiągną pełnoletność w roku następnym, a także informacje przesyłane z ośrodków wychowawczych.

W badanym okresie działaniami wymienionym w art. 140 ustawy o pieczy zastępczej objęto mniejszą liczbę wychowanków, niż planowano. Z zaplanowanej pomocy na kontynuację nauki skorzystało w 2012 r. 72%, a w 2013 r. – 87% wychowanków przewidzianych do objęcia tym wsparciem. Pomoc pieniężną na usamodzielnienie uzyskało odpowiednio 45 i 50% planowanej liczby wychowanków, natomiast pomoc na zagospodarowanie wypłacono w badanym okresie 53% wychowanków przewidzianych do tego typu wsparcia.

Kierownik Działu Opieki Dorota Ławniczak wyjaśniła: *różnice między planowaną i faktyczną liczbą wychowanków objętych pomocą wynikają głównie ze zmian dokonywanych przez wychowanków, w związku z: wydłużeniem toku nauki, a tym samym zmianą terminu ubiegania się o poszczególne formy pomocy wynikającym z powtarzania roku, zmiany typu kształcenia, urlopu dziekańskiego, wyjazdu za granicę w celach zarobkowych, przyczyn zdrowotnych, podjęcia zatrudnienia, niezgłoszeniem się do Ośrodka celem realizacji danej formy pomocy. Ponadto przyczyną różnic jest również nieposiadanie przez MOPR pełnych danych o osobach, które ewentualnie mogą ubiegać się o pomoc, w związku ze zmianą sytuacji życiowej (np. otrzymanie mieszkania z zasobów gminy), a w przypadku osób usamodzielnianych z ustawy o pomocy społecznej – niezgłoszeniem przez ośrodki w ustawowym terminie, osób planowanych do usamodzielnienia. W związku z powyższym MOPR planując środki finansowe potrzebne do zrealizowania poszczególnych form pomocy na dany rok kalendarzowy, do faktycznych danych, które posiada, dodaje orientacyjną liczbę osób i ewentualne kwoty związane z przyznaniem pomocy dla nich.* (dowód: akta kontroli str. 119-122, 149)

2. W badanym okresie jeden z wychowanków, którzy opuścili pieczę zastępczą, nie podjął procesu usamodzielnienia. Wcześniejsze kłopoty wychowawcze i pobyt w ośrodku wychowawczym spowodowały, że nie potrafił podjąć decyzji o dalszej drodze życiowej. W lipcu 2014 r. wychowanek ten złożył do Dyrektora MOPR wniosek o zgodę na zaplanowanie indywidualnego programu usamodzielnienia. W badanym okresie, pomimo osiągnięcia pełnoletności, procesu usamodzielnienia nie podjęło w 2012 r. 51 wychowanków, a w 2013 r. – 66 (stan na 31 grudnia każdego roku). Z badania dokumentacji 15 losowo wybranych osób wynika, że najczęstszą przyczyną niepodjęcia procesu usamodzielnienia była decyzja wychowanka o pozostaniu w pieczy zastępczej¹³. W 2014 r. proces usamodzielnienia podjęło 22 wychowanków, w tym 17, którzy osiągnęli pełnoletność w latach wcześniejszych. (dowód: akta kontroli str. 119-120, 127-132, 148-162, 194-196)

3. MOPR informował w sposób wyczerpujący i kompleksowy o możliwościach korzystania ze świadczeń, związanych z usamodzielnieniem. Na stronie internetowej Ośrodka zamieszczono informacje określające wysokość przysługujących kwot dofinansowania, szczegółową procedurę ubiegania się o pomoc oraz potrzebne do tego celu formularze i druki (możliwe do pobrania w wersji edytowalnej), wskazano także osoby do udzielania bardziej szczegółowych informacji. Ośrodek organizował grupowe i indywidualne spotkania

¹⁰ Zgodnie z art. 140 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o pieczy zastępczej.

¹¹ Zgodnie z art. 140 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o pieczy zastępczej.

¹² Zespole Placówek im. A. Kamińskiego „Kamyk” w Kielcach, Zespole Placówek „Dobra Chata” w Kielcach, Domu Rodzinnym Nr 1 w Kielcach, Domu Rodzinnym Nr 2 w Kielcach.

¹³ Dwóch wychowanków (spośród 15, których dokumentację poddano analizie) nie podlegało procesowi usamodzielnienia z uwagi na niepełnosprawność uniemożliwiającą samodzielne funkcjonowanie.

informacyjne, prowadzono także szkolenia wewnętrzne pracowników socjalnych i koordynatorów pieczy zastępczej z zakresu problematyki usamodzielnienia¹⁴. Pracownicy Działu Opieki prowadzili bieżące doradztwo dla osób usamodzielnianych. W 2012 r. na stronie internetowej MOPR umieszczono informację o realizacji projektu systemowego „Działanie szansą na przyszłość”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt ten był skierowany do usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy informowani byli także indywidualnie o możliwości udziału m.in. w warsztatach, szkoleniach i kursach w ramach ww. projektu.

(dowód: akta kontroli str. 133-147)

4. W 2012 r. wydatki MOPR, przeznaczone na finansowanie zadań związanych z realizacją ustawy o pieczy zastępczej wyniosły 3.603.019 zł (97% planu po zmianach)¹⁵, całość wydatkowano w dziale 852 (Pomoc społeczna), w tym: 2.637.319 zł na działalność rodzin zastępczych (rozdział 85204), 173.005 zł na działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych (rozdział 85201) i 792.695 zł na mieszkania chronione (rozdział 85220). Na świadczenia związane z usamodzielnieniem wychowanków, którzy opuścili pieczę zastępczą po wejściu w życie ustawy o pieczy zastępczej, w 2012 r. Ośrodek wydatkował 35.997 zł, z czego: 20.097 zł z tytułu świadczeń na kontynuowanie nauki dla sześciu osób, na pomoc na usamodzielnienie dla dwóch osób (w wysokości 3.300 i 6.600 zł) oraz świadczenia na zagospodarowanie dla dwóch osób w wysokości po 3.000 zł

W 2013 r. wydatki MOPR na finansowanie zadań związanych z realizacją ustawy o pieczy zastępczej wyniosły 4.595.540 zł¹⁶ (76% planu po zmianach) – całą kwotę wydatkowano w dziale 852, w tym: 3.147.460 zł na finansowanie działalności rodzin zastępczych, 130.491 zł na finansowanie działalności placówek opiekuńczo-wychowawczych i 1.317.589 zł na mieszkania chronione (42% planu po zmianach)¹⁷. Na świadczenia związane z usamodzielnieniem wychowanków, którzy opuścili pieczę zastępczą po wejściu w życie ustawy o pieczy zastępczej, w 2013 r. Ośrodek wydatkował 83.194 zł, z czego: 57.403 zł z tytułu świadczeń na kontynuowanie nauki dla 21¹⁸ osób, 9.900 zł z tytułu świadczeń na usamodzielnienie dla dwóch osób i 15.891 zł z tytułu świadczeń na zagospodarowanie dla czterech osób¹⁹. (dowód: akta kontroli str. 56-69, 74-81, 101-104, 197-199, 200-209)

5. W badanym okresie w Dziale Opieki zadania związane z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej realizowało trzech pracowników – kierownik oraz dwóch referentów na stanowisku „Organizacja pomocy dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej z różnego typu placówek”. Do wydawania w imieniu Prezydenta Miasta Kielce decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pieczy zastępczej upoważnione zostały (od 1 stycznia 2012 r.) dwie pracownice MOPR: kierownik Działu Opieki Dorota Ławniczak oraz zastępca kierownika Iwona Bielecka. (dowód: akta kontroli str. 5-7, 182-192)

W 2013 r. Ośrodek brał udział w „Resortowym programie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej”, realizowanym w ramach umowy zawartej pomiędzy miastem Kielce a Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej. Umowa dotyczyła dofinansowania kosztów wynagrodzenia oraz przyznania pomocy dla powstających w 2013 r. rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka. (dowód: akta kontroli str. 170-181)

6. Ustawa o pieczy zastępczej nałożyła na gminę obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich programów wspierania rodziny (art. 176 pkt 1), natomiast na powiat obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej

¹⁴ Przeprowadzono dwa szkolenia dla koordynatorów pieczy zastępczej oraz pięć szkoleń dla pracowników socjalnych MOPR.

¹⁵ W 2012 r. na usamodzielnienie osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą zaplanowano 5.082.806,00 zł. Wobec niższego poziomu wnioskowanej pomocy w wyniku pięciu zmian plan został obniżony o 1.386.057,00 zł (o 27%).

¹⁶ W 2013 r. na usamodzielnienie osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą zaplanowano kwotę 7.128.755,00 zł. W związku z mniejszą liczbą wniosków o przyznanie pomocy na usamodzielnienie, zagospodarowanie i kontynuowanie nauki w wyniku sześciu zmian zmniejszono środki łącznie o 1.111.184 zł (16%).

¹⁷ Nie wykorzystano do końca roku środków przeznaczonych na wydatki inwestycyjne.

¹⁸ W 2013 roku udzielono pomocy na kontynuację nauki 16 osobom, które opuściły pieczę zastępczą po 1 stycznia 2013 r. oraz 5, które opuściły pieczę zastępczą w 2012 r.

¹⁹ W tym dla dwóch osób, które opuściły pieczę zastępczą w 2012 r.

(art. 180 pkt 1). Kielce jako miasto na prawach powiatu realizowało zarówno zadania gminy, jak i powiatu, z czego wynikała konieczność podjęcia przez Radę Miasta Kielce uchwały w zakresie przyjęcia programu zawierającego zadania należące do kompetencji gminy i powiatu.

Do zakończenia kontroli w MOPR nie opracowano takiego programu. Jak wyjaśnił Dyrektor MOPR Marek Scelina: *cele zaplanowane wstępnie dla programu rozwoju pieczy zastępczej były przez cały czas realizowane na bieżąco. Na każdy rok budżetowy kierownik Działu Opieki i Wychowania określał limity rodzin zastępczych, planował środki na pokrycie wynagrodzeń dla osób prowadzących rodzinne formy, a także na świadczenia fakultatywne, świadczenia dla rodzin pomocowych, wynagrodzenia dla osób zatrudnionych w tych rodzinach, przedstawiając potrzeby w tym zakresie do preliminarza budżetu Miasta Kielce. Każdorazowo potrzeby te uwzględniane były w 100%.*

W przedstawionym przez Dyrektora projekcie ww. planu założono realizację IV. celu głównego – *Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków pieczy zastępczej*, poprzez wczesne przygotowanie wychowanków do usamodzielnienia, przeciwdziałanie bezdomności oraz zapewnienie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego. W projekcie tym zaproponowano mierniki realizacji ww. celów. (dowód: akta kontroli str. 105-109, 236-251, 384-385)

7. Realizując obowiązek wynikający z art. 182 ust. 5 ustawy o pieczy zastępczej, Dyrektor MOPR corocznie przedstawiał Radzie Miasta Kielce sprawozdanie z działalności MOPR oraz przekazywał sprawozdanie Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach. Sprawozdania te nie zawierały wykazu potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, nie wyszczególniono tam tworzenia i wdrażania programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. (dowód: akta kontroli str. 252-343)

Jak wynika z informacji uzyskanych od Prezydenta Miasta Kielce, sprawy związane z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej były w badanym okresie przedmiotem trzech posiedzeń Rady Miasta (jednego z 2012²⁰ r. i dwóch w 2013 r.²¹) oraz trzech posiedzeń Komisji Rodziny, Spraw Społecznych i Ochrony Zdrowia²². Z protokołów tych posiedzeń wynika, że:

- na posiedzeniach Rady Miasta przedstawiono sprawozdania z efektów pracy za 2011 i 2012 r. MOPR i za 2012 r. Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej;
- na posiedzeniach Komisji Rodziny, Spraw Społecznych i Ochrony Zdrowia Dyrektor MOPR przedstawiał sprawozdania z działalności Ośrodka, a w dniu 3 września 2013 r., wspólnie z dyrektorem Wydziału Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Kielce *Informację o usamodzielnianiu się młodzieży pozbawionej naturalnej opieki rodzicielskiej*. W Informacji tej zawarto opis i ocenę realizacji procesu usamodzielniania wychowanków w latach 2011-2012 z uwzględnieniem zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych. Jak zaprotokołowano, w swym wystąpieniu Dyrektor MOPR stwierdził, że mimo niewielkich zasobów mieszkaniowych gminy osoby usamodzielniane otrzymują sukcesywnie mieszkania. *Zadanie to jednak realizowane jest z dużą rozważą (...) ponieważ może stanowić pewnego rodzaju zagrożenie dla procesu usamodzielnienia, prowadząc do utrwalania postawy roszczeniowej u wychowanków.* W protokołach wyżej przywołanych posiedzeń nie było zapisów świadczących o omawianiu przez Radę Miasta Kielce i ww. komisję kwestii dotyczących usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej. (dowód: akta kontroli str. 252-343, 384)

8. W badanym okresie działalność Ośrodka objęta była nadzorem wojewody świętokrzyskiego. Kontrola problemowa²³, przeprowadzona w MOPR miała za zadanie sprawdzić stopień wdrażania zadań powiatu, wynikających z ustawy o pieczy zastępczej. W wyniku tej kontroli ustalono, że *MOPR podjął i podejmuje działania na bieżąco w celu realizacji zadań, wynikających z ustawy (...).* Ocena działań w zakresie usamodzielnienia była także przedmiotem audytu wewnętrznego²⁴. (dowód: akta kontroli str. 47-55)

²⁰ W dniu 17 maja 2012 r.

²¹ W dniach 16 maja i 27 czerwca 2013 r.

²² W dniu 15 maja 2012 r., 25 czerwca 2013 r. i 3 września 2013 r.

²³ Przeprowadzona w dniach 18-19 września 2012 r.

²⁴ Przeprowadzonego w dniach 20 maja do 22 lipca 2013 r.

9. W okresie objętym kontrolą w MOPR wprowadzono rozwiązania o charakterze dobrych praktyk. Wprowadzono wewnętrzną procedurę, zobowiązującą usamodzielnianego wychowanka do rozliczenia części jednorazowej pomocy na usamodzielnienie. Decyzja przyznająca ww. pomoc określała, na jaki cel powinna być ona przeznaczona. W MOPR wymagano, by usamodzielniany wychowanek przedstawił faktury na nie mniej niż 70% przyznanej kwoty w terminie trzech miesięcy od udzielenia pomocy²⁵. Wymóg rozliczenia pomocy został wpisany do IPU. Jak wyjaśnił Dyrektor MOPR Marek Scelina, wprowadzenie wymogu rozliczania przyznanych kwot dawało większą gwarancję, że pomoc będzie wydatkowana celowo i oszczędnie. W badanym okresie czterech wychowanków²⁶ – wszyscy, którzy opuścili pieczę zastępczą po 1 stycznia 2012 r. i otrzymali pomoc na usamodzielnienie – rozliczyło ją zgodnie z ww. zasadami.

MOPR podjął także działania, by w przyszłości umożliwić proces usamodzielniania niepełnosprawnym wychowankom Zespołu Placówek „Kamyk” w Kielcach. Wykorzystując możliwości pozyskania środków zewnętrznych ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, od czerwca 2013 r. rozpoczęto realizację projektu *Poprawa jakości usług opieki społecznej poprzez adaptację budynku na lokale aktywizujące dla osób niepełnosprawnych oraz podniesienie kwalifikacji zawodowych personelu Zespołu Placówek „Kamyk” w Kielcach*. Celem projektu była adaptacja budynku, w którym zostaną wyodrębnione mieszkania chronione przystosowane dla niepełnosprawnych usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej (tzw. mieszkania aktywizujące). Mieszkania te miały być oddane do użytku we wrześniu 2014 r. Jak wyjaśniła kierownik Działu Opieki Dorota Ławniczak, spośród wychowanków pieczy zastępczej, którzy osiągnęli pełnoletność wytypowano trzy osoby, spełniające kryteria do zamieszkania w ww. lokalach, a w Zespole Placówek „Kamyk” przebywa aktualnie siedmiu niepełnosprawnych wychowanków, którzy będą mogli korzystać w przyszłości z przygotowanych mieszkań. (dowód: akta kontroli str. 344-347, 383-404)

10. W okresie objętym kontrolą MOPR udzielił pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych w I i II półroczu 2012 r. odpowiednio ośmiu²⁷ i sześciu usamodzielnianym wychowankom, a w I i II półroczu 2013 r. odpowiednio: pięciu i czterem usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej. Liczba osób objęta ww. pomocą w badanym okresie nie była zgodna z przedstawioną w składanych wojewodzie świętokrzyskiemu półrocznych sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej²⁸.

Miasto Kielce dysponowało trzema mieszkaniami chronionymi dla osób usamodzielnianych, w których stworzono możliwość zamieszkania dla dziewięciu osób. Dostępne miejsca nie były w badanym okresie w pełni wykorzystane (w czerwcu 2014 r. przebywało w ww. mieszkaniach pięciu wychowanków). W latach 2012-2013 dziewięć osób (wśród nich osiem osób, które rozpoczęły proces usamodzielnienia przed 2012 r.) zwróciło się do MOPR o pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i uzyskały miejsce w mieszkaniu chronionym. W ww. okresie trzy osoby zgłosiły się do MOPR o pomoc w uzyskaniu mieszkania z zasobów miasta (w tym dwie usamodzielnione w okresie wcześniejszym), w odniesieniu do dwóch osób zostało wystosowane pismo do Wydziału Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Kielce (jedna osoba, znajdującą się w najtrudniejszej sytuacji uzyskała mieszkanie²⁹).

W latach 2010-2013 mieszkanie z zasobów miasta Kielce przyznano 14 wychowankom. Wszyscy otrzymali mieszkania usytuowane poza budynkami socjalnymi. Jak wyjaśniła kierownik Działu Opieki Dorota Ławniczak: *ważne dla powodzenia procesu usamodzielnienia jest, by osoba wchodząca w dorosłe życie mogła zamieszkać wśród prawidłowo funkcjonujących rodzin, by mieć pozytywne wzorce do naśladowania*. Dlatego

²⁵ Wprowadzona przez Dyrektora, na wniosek kierownika Działu Opieki i Wychowania z dnia 20 kwietnia 2009 r.

²⁶ A także jeden, który uzyskał pomoc na usamodzielnienie decyzją z dnia 30.04.2014 r.

²⁷ W tym dwóm wychowankom, którzy opuścili pieczę zastępczą po 1 stycznia 2012 r.

²⁸ Za okres od 1 stycznia do 30 czerwca i od 1 lipca do 31 grudnia.

²⁹ Wychowankowi przydzielono mieszkanie, które zostało przekazane w testamencie przez mieszkańca Kielc dla usamodzielnianego wychowanka instytucjonalnej pieczy zastępczej.

zasadą stało się nieproponowanie mieszkań w dużych blokach socjalnych, a mieszkań o niedużej powierzchni, odremontowanych ze środków UM i tanich w utrzymaniu.

Na koniec 2010 r. na mieszkanie oczekiwało 40 wychowanków, kolejka oczekujących w badanym okresie nie zmniejszyła się i na 31 grudnia 2013 r. na mieszkanie czekało 47 wychowanków. Średni czas oczekiwania w 2013 r. wynosił ponad trzy lata (39 miesięcy)³⁰. Na tak długi czas oczekiwania na mieszkanie wpłynęła głównie duża liczba oczekujących wychowanków z poprzednich lat. Poprawa sytuacji nastąpiła od 2009 r., kiedy wprowadzono zasadę³¹, że przy zastosowaniu racjonalnego gospodarowania zasobem mieszkaniowym miasta, usamodzielniający się wychowankowie domów dziecka, zawodowych rodzin zastępczych, rodzin zastępczych niespokrewnionych lub innej placówki dla dzieci i młodzieży, otrzymują mieszkanie poza kolejnością. W latach 2010-2013 złożyło wnioski 31 usamodzielnianych wychowanków, przydzielono 14 mieszkań.

Współpraca MOPR z Urzędem Miasta Kielce w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych usamodzielnianych wychowanków była realizowana poprzez udział w posiedzeniach Komisji Mieszkaniowej kierownika Działu Opieki (jako członka ww. komisji od 1 lutego 2007 r.) i przekazywanie informacji na temat aktualnej sytuacji mieszkaniowej i rodzinnej wychowanków pieczy zastępczej. Jak wyjaśniła Dorota Ławniczak, kierownik Działu Opieki, do uzyskania pomocy w ww. zakresie typowane były osoby usamodzielniane, przygotowane do samodzielnego zamieszkania i dające rękojmię utrzymania mieszkania. (dowód: akta kontroli str. 348-382)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W składanych przez MOPR wojewodzie świętokrzyskiemu sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, sporządzanych za poszczególne półrocza 2012 r. i 2013 r., zawarto nierzetelne dane, w tym:

- w sprawozdaniu za drugie półrocze 2012 r. wykazano, że liczba świadczeń na usamodzielnienie udzielonych osobom, które opuściły rodziny zastępcze niezawodowe wyniosła 433, a wartość ww. wyniosła 253.891 zł, podczas gdy liczba świadczeń powinna wynosić 193, a ich wartość 145.526 zł; ponadto sprawozdanie wskazywało, iż na pomoc na kontynuację nauki udzielono 418 świadczeń o wartości 204.882 zł, podczas gdy powinno być 178 świadczeń o wartości 97.753 zł;
- w sprawozdaniu za drugie półrocze 2012 r. wykazano, że liczba świadczeń na usamodzielnienie udzielonych osobom usamodzielnianym, które opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą wyniosła 186, a ich wartość wyniosła 140.815 zł, podczas gdy powinno być 89 świadczeń o wartości 67.840 zł; sprawozdanie wskazuje także, iż udzielono 169 świadczeń o wartości 82.808 zł na pomoc na kontynuację nauki, podczas, gdy powinno być 78 świadczeń o wartości 35.553 zł; wg sprawozdania w ramach pomocy na usamodzielnienie udzielono 6 świadczeń o wartości 42.540 zł, a powinno być 3 świadczenia o wartości 22.776 zł; w sprawozdaniu podano, że w ramach pomocy na zagospodarowanie udzielono 4 świadczeń o wartości 15.467 zł, a faktycznie udzielono 2 świadczeń o wartości 9.511 zł.

Łączna wysokość poniesionych wydatków w II półroczu 2012 r. została w ww. sprawozdaniach zawyżona o 81% (wykazano 810.412 zł zamiast 447.432 zł), a liczba udzielonych świadczeń o 111% (wykazano 1.280 zamiast 606).

- we wszystkich czterech sprawozdaniach³² błędnie wykazano liczbę usamodzielnianych wychowanków, którym udzielono pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Wykazano, że w pierwszym i drugim półroczu 2012 r. udzielono pomocy jednemu wychowankowi rodzinnej pieczy zastępczej i siedmiu wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej, podczas gdy udzielono ww. pomocy dwóm wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej i sześciu wychowankom placówek.

³⁰ W latach 2010-2012 średni czas oczekiwania na mieszkanie z zasobów miasta Kielce wynosił 50 miesięcy.

³¹ § 14 ust. 3 pkt 6 uchwały nr XXXI/723/2008 Rady Miejskiej w Kielcach z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Kielce (z późniejszymi zmianami).

³² Za I i II półrocze 2012 r. oraz I i II półrocze 2013 r.

W pierwszym półroczu 2013 r. nie wykazano udzielonej pomocy pięciu wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej, a w drugim półroczu wykazano udzieloną pomoc pięciu wychowankom, podczas gdy udzielono pomocy czterem wychowankom.

Dyrektor Marek Scelina wyjaśnił, że błędy w sprawozdaniu za okres od 1 lipca do 31 grudnia 2012 r. wynikają z umieszczenia w nich danych obliczonych narastająco od początku roku, analogicznie jak sporządzane są sprawozdania z realizacji zadań pomocy społecznej. Według wyjaśnień kierownika Działu Opieki Doroty Ławniczak przyczyną błędnego wskazania liczby osób usamodzielnianych, korzystających z pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, były błędy rachunkowe oraz niewłaściwa interpretacja przepisów prawnych. (dowód: akta kontroli str. 70, 125, 363-382)

2. W MOPR nie opracowano programu, który umożliwiłby podjęcie przez Radę Miasta Kielce uchwały w zakresie przyjęcia 3-letniego programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej i realizację wymogów art. 176 pkt 1 oraz art. 180 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej.

Jak wyjaśnił Dyrektor MOPR Marek Scelina (...) w sierpniu 2012 r. podjęto próbę wytyczenia celów głównych oraz szczegółowych ww. programu oraz opracowania wskaźników jego realizacji (...), ale do opracowania samego dokumentu, w kształcie umożliwiającym przedstawienie Radzie Miasta Kielce nie doszło. Powodem był natłok działań i koordynowanie przez kierownika Działu Opieki i Wychowania wdrażania wielu zmian, nałożonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niewywiązanie się z polecenia służbowego, dotyczącego opracowania programu, przez socjologa zatrudnionego w MOPPR. W czerwcu wznowiono pracę nad programem, dokument ten jest obecnie na końcowym etapie opracowania. Priorytetem było terminowe wdrożenie działań istotnych z punktu widzenia klientów MOPR. (dowód: akta kontroli str. 236-246, 384-385)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Udzielanie pomocy na usamodzielnienia oraz jej skuteczność

Opis stanu
faktycznego

1. Ośrodek nie określił szczegółowych procedur przyznawania pomocy usamodzielnianym wychowankom oraz kryteriów przyznawania poszczególnych świadczeń. Jak wyjaśnił Dyrektor Marek Scelina: *pomimo braku spisanych procedur udzielania pomocy osobom usamodzielnianym, w MOPR obowiązują określone standardy postępowania przy jej udzielaniu*. W Ośrodku opracowano wzory wniosków o pomoc, wypełniane są też protokoły, w których zamieszcza się informacje na temat ubiegających się o pomoc usamodzielnianych wychowanków, celem określenia ich sytuacji materialnej i rodzinnej. W 2003 r.³³ wprowadzono w Ośrodku procedurę realizacji pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Procedura ta określa zasady postępowania osoby usamodzielnianej oraz pracownika Działu Opieki przy realizacji pomocy oraz limity cen³⁴ na najczęściej kupowane w ramach pomocy rzeczowej artykuły. Procedura ta umożliwia ujednolicenie sposobu realizacji pomocy w odniesieniu do wszystkich wnioskujących. Od 2012 r. wysokość udzielanej pomocy na zagospodarowanie wynika z zarządzenia Prezydenta Miasta Kielce w sprawie ustalenia maksymalnej pomocy na zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą oraz sposobu realizacji tej pomocy³⁵. W zarządzeniu tym określono maksymalną wysokość pomocy na poziomie 3.000 zł oraz

³³ Zarządzeniem nr 7/03 dyrektora MOPR, obecnie obowiązuje zarządzenie nr 2/2011 dyrektora MOPR w sprawie wprowadzenia procedury realizacji pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

³⁴ Limity cen określane są corocznie na podstawie analizy rynku.

³⁵ Zarządzenie nr 312/2012, zarządzenie nr 67/2013 oraz zarządzenie nr 103/2014 Prezydenta Miasta Kielce w sprawie ustalenia maksymalnej pomocy na zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą oraz sposobu realizacji tej pomocy.

sytuacje³⁶, w których (za zgodą Dyrektora MOPR) ww. pomoc może być podwyższona do kwoty 5.000 zł. (dowód: akta kontroli str. 98-99, 383-404)

2-4. Ze szczegółowego badania dokumentacji wszystkich 24 osób, które rozpoczęły proces usamodzielnienia w latach 2012-2013 wynika w szczególności, że:

- 12 usamodzielnianych złożyło IPU, sporządzone w tym samym dniu, w którym wyznaczono opiekuna usamodzielnienia, pozostali wyznaczali opiekunów miesiąc wcześniej (sześć osób) lub tylko kilka dni przed sporządzeniem IPU;
- wszyscy 24 usamodzielniani wychowankowie wskazali opiekuna usamodzielnienia na formularzu, w którym wyszczególnione były zadania opiekuna wobec wychowanka i instytucji wspierających (tj.: opracowanie wspólnie z osobą usamodzielnianą programu usamodzielnienia, jego monitorowanie oraz modyfikacja, współpraca z rodziną osoby usamodzielnianej oraz ze środowiskiem lokalnym i innymi instytucjami mogącymi pomóc w procesie usamodzielnienia, a także wspieranie wychowanka, w zakresie realizacji postanowień programu). Na tym formularzu znajdowało się oświadczenie opiekuna o wyrażeniu zgody na pełnienie funkcji, a także zobowiązanie do pomocy usamodzielnianemu w realizacji postanowień IPU;
- wśród 24 opiekunów, 15 stanowiły osoby spokrewnione lub rodzice zastępczy, 7 opiekunów byli to pracownicy socjalni lub wychowawcy z placówek opiekuńczo-wychowawczych, w 2 przypadkach wychowankowie powierzyli funkcje opiekuna znajomym. W badanym okresie 3 opiekunów zrezygnowało z pełnienia funkcji, w tym w 2 przypadkach podano jako uzasadnienie unikanie przez usamodzielnianego wychowanka kontaktu z opiekunem;
- programy usamodzielnienia sporządzone w MOPR (na przygotowanym i udostępnionym w MOPR formularzu) zawierały m.in.: I. dane ewidencyjne (planowany termin usamodzielnienia, wskazanie powiatu właściwego ze względu na miejsce pochodzenia dziecka, powiatu w którym wychowanek się usamodzielnia, planowane miejsca osiedlenia osoby usamodzielnianej oraz dane opiekuna usamodzielnienia); II. informacje o wychowanku (m.in. dane osobowe, datę i miejsce urodzenia, wskazanie adresu zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej oraz adresu planowanego zamieszkania po jej opuszczeniu, a także informację o ukończonych kursach, posiadanych kwalifikacjach i kontynuacji nauki bądź ukończeniu szkoły, pobieranych świadczeniach finansowych związanych – rentach, alimentach, stypendiach); III. Dane dotyczące placówki lub rodziny zastępczej (nazwa placówki, data umieszczenia i opuszczenia oraz zakres i rodzaj uzyskanej pomocy), IV. Dane dotyczące rodziny naturalnej i środowiska, V. Zadania, sposób i terminy realizacji IPU wraz z określeniem potrzeb i planowanych działań, sposobów zaspokojenia określonych potrzeb, termin ich zaspokojenia i wskazanie osoby odpowiedzialnej i wspomagającej w zakresie: zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych, planu kontynuowania nauki, znalezienia pracy, poradnictwa prawnego, doradztwa i wspierania w działaniach, uzyskania uprawnień do świadczeń zdrowotnych, innych oczekiwanych form pomocy, a także zgłaszanych uwag do IPU, VI. informacje o oczekiwanych formach pomocy pieniężnej (na kontynuację nauki, na usamodzielnienie i na zagospodarowanie – dla każdej z nich wyszczególnione były zobowiązania do współpracy z pracownikami socjalnymi MOPR w zakresie uzyskiwanej pomocy oraz określony termin realizacji); VII. zobowiązania osoby usamodzielnianej (w tym: oświadczenie o przyjęciu pełnej odpowiedzialności za realizację i przybliżony termin zobowiązań przyjętych w IPU, zobowiązanie do ścisłej współpracy z opiekunem usamodzielnienia, zobowiązanie do informowania pracownika socjalnego o każdej istotnej zmianie sytuacji życiowej mającej wpływ na wydaną decyzję tj. zmianie dochodu, miejsca zamieszkania, stanu cywilnego, toku nauki itp.: VIII. pouczenie (dot. możliwości i przesłanek zawieszenia pomocy, odmowy przyznania świadczenia, uchylecia decyzji o przyznaniu świadczenia i wstrzymania świadczeń pieniężnych);

³⁶ W § 2 ww. zarządzenia określono: *W indywidualnych przypadkach, a w szczególności, gdy osoba usamodzielniana otrzymała mieszkanie z zasobów gminy Kielce, wartość pomocy na zagospodarowanie może zostać, za zgodą dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach podwyższona, jednak nie może przekroczyć kwoty 5.000 zł.*

- wszystkie 24 programy usamodzielnienia, stosownie do wymogu wynikającego z art. 145 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej, zostały opracowane przy udziale opiekuna usamodzielnienia (były opatrzone jego podpisem), w 4 przypadkach umieszczono zapis, iż przy opracowaniu IPU obecny był pracownik socjalny zespołu placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- w 12 na 24 zbadane przypadki opiekun usamodzielnienia został wyznaczony na mniej, niż dwa miesiące przed osiągnięciem pełnoletności przez wychowanka pieczy zastępczej, co w pięciu przypadkach stanowiło naruszenie art. 145 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, zaś w przypadku siedmiu osób, które ukończyły 18 r.ż. jeszcze przed wejściem w życie ustawy o pieczy zastępczej – naruszenie poprzednio obowiązujących przepisów w tym zakresie (tj. § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz na zagospodarowanie³⁷). Dyrektor MOPR Marek Scelina nie wyjaśnił przyczyn wyznaczenia opiekunów usamodzielnienia z uchybieniem terminu wynikającego z ww. przepisów. Stwierdził, że w dziesięciu z przedstawionych przypadków opiekun został wskazany w dniu sporządzenia IPU, a MOPR biorąc pod uwagę konsekwencje wynikające dla wychowanków z niewskazania opiekunów, zaakceptował wyznaczonych, niezależnie od terminu ich wskazania;
- w 4 na 24 zbadane przypadki opracowano IPU na mniej niż miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności przez wychowanka pieczy zastępczej, co stanowiło naruszenie art. 145 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej. Z wyjaśnień Dyrektora Marka Sceliny wynika, że Ośrodkowi nie były znane przyczyny niedotrzymania terminu sporządzenia IPU przez wskazanych wychowanków. W dwóch przypadkach MOPR podejmował działania zmierzające do zmobilizowania wychowanków i opiekunów do dopełnienia formalności związanych z programem usamodzielnienia;
- wszystkie 24 programy zostały zatwierdzone przez kierownika Działu Opieki, który zaakceptował również opiekunów usamodzielnienia. Dyrektor MOPR przydzielił (w karcie opisu stanowiska pracy) ww. zadania kierownikowi Działu Opieki;
- we wszystkich 24 programach usamodzielnienia, zgodnie z art. 145 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej, określono sposób uzyskania przez usamodzielnianego wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych oraz zakres jego współdziałania z opiekunem usamodzielnienia;
- 22 osoby usamodzielniane złożyły wnioski o przyznanie świadczenia na kontynuację nauki, 3 złożyły wnioski o przyznanie świadczenia na usamodzielnienie lub świadczenia na zagospodarowanie, a 4 – na obydwa ww. rodzaje pomocy (w tym dwóch wychowanków, którzy nie ubiegali się o pomoc na kontynuację nauki); we wszystkich przypadkach do wniosków załączone były wymagane dokumenty, tj. przy świadczeniu na kontynuację nauki – zaświadczenia ze szkoły, przy świadczeniach na usamodzielnienie i na zagospodarowanie – dokumenty stwierdzające uzyskiwanie dochodów oraz ich wysokość oraz w dwóch przypadkach dodatkowe uzasadnienie dla ubiegania się o podwyższoną kwotę świadczenia na zagospodarowanie;
- 20 wnioskujących o pomoc na kontynuowanie nauki nie określiło wysokości oczekiwanego świadczenia, 2 zaplanowało wysokość ww. pomocy na 500 zł, zaś we wszystkich 11 wnioskach o pomoc na usamodzielnienie i zagospodarowanie podano kwoty, wynikające z przepisów ustawy o pieczy zastępczej ustalających minimalną wysokość tych świadczeń, 2 wychowanków złożyło dodatkowe wnioski o zwiększenie kwoty na zagospodarowanie³⁸;
- wszystkie 24 osoby spełniały, ustalone przepisami ustawy o pieczy zastępczej, ogólne wymogi do przyznania pomocy, tj. zostały umieszczone w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu (art. 140 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej) i przebywały w niej, w zależności od formy pieczy zastępczej, co najmniej przez okres 3 lat lub roku (art. 141 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej); ponadto wnioskujący o pomoc na kontynuowanie nauki kształcili się w formach przewidzianych w art. 146 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, zaś miesięczny dochód ubiegających się o pomoc na

³⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zm.

³⁸ Motywacją zwiększenia kwoty na zagospodarowanie była konieczność wyposażenia nowo otrzymanego mieszkania lub remontowanego mieszkania rodzinnego.

- usamodzielnienie i zagospodarowanie nie przekraczało kwoty ustalonej w art. 142 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej;
- decyzje o przyznaniu świadczenia wydawane były przez MOPR niezwłocznie (średni czas od złożenia wniosku o pomoc do wydania decyzji wynosił: dla świadczenia na kontynuację nauki – 5 dni³⁹; dla świadczeń na usamodzielnienie 12 dni⁴⁰, na zagospodarowanie – 10 dni⁴¹;
 - wydawanie decyzji administracyjnych przyznających pomoc odbywało się na zasadach określonych przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego;
 - wszystkim 22 usamodzielnianym wnioskującym o pomoc na kontynuowanie nauki przyznano świadczenie w minimalnej wysokości, wynikającej z art. 146 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej tj. 500 zł miesięcznie. Czterem osobom wnioskującym o pomoc na usamodzielnienie przyznano świadczenia w minimalnej wysokości – dwóm wynikającej z art. 149 ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej (tj. 3.300 zł), a dwóm – z art. 149 ust. 1 pkt 2 lit. a tej ustawy (tj. 6.600 zł). Sześciu wychowankom, którzy uzyskali pomoc na zagospodarowanie, udzielono jej w wysokości przekraczającej minimalną wartość określoną w art. 150 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej (tj. 1.500 zł) – w kwocie ok. 3.000 zł⁴² (czterech wychowanków) i ok. 5.000 zł⁴³ (dwóch wychowanków), zgodnie z zarządzeniami Prezydenta Miasta Kielce w sprawie ustalenia maksymalnej pomocy na zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą oraz sposobu realizacji tej pomocy;
 - wszystkie 22 decyzje przyznające pomoc na kontynuowanie nauki zostały wydane, stosownie do art. 146 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, na czas kontynuacji nauki – do ukończenia 25 r.ż.;
 - w 18 przypadkach realizacja usamodzielnienia przebiegała na zasadach i w terminach wynikających z programów usamodzielnienia, z uwzględnieniem uzupełnień i zmian wprowadzanych do nich w drodze weryfikacji ww. programów sporządzanych w przypadku zmiany sytuacji osoby usamodzielnianej;
 - sześciu wychowankom otrzymującym pomoc na kontynuację nauki, wobec niedostarczenia zaświadczenia o kontynuowaniu nauki lub/i przerwania edukacji, MOPR wydał decyzje o zawieszeniu lub uchyleniu (w odniesieniu do jednego wychowanka) świadczenia, w pozostałych – usamodzielniani pobierający pomoc na kontynuowanie nauki przedstawiali zaświadczenia ze szkół w terminach wynikających z art. 146 ust. 6 ustawy o pieczy zastępczej;
 - w przypadku dwóch usamodzielnianych, pobierających świadczenie na kontynuowanie nauki (którym uprzednio zawieszono świadczenie), MOPR – w związku z ponownym podjęciem nauki – wydał decyzje o ponownym przyznaniu pomocy na kontynuację nauki;
 - czterech⁴⁴ usamodzielnianych wychowanków przerwało proces usamodzielnienia, co było związane z rezygnacją z uczęszczania do szkoły (jak świadczy dokumentacja zgromadzona w teczkach wychowanków, nie byli oni klasyfikowani z kilku przedmiotów szkolnych z powodu licznych nieobecności). MOPR wszczął postępowania w ww. przypadkach w sprawie ustalenia kwoty nienależnie pobranego świadczenia oraz żądania jej zwrotu. W przypadku jednego z wychowanków, którzy przerwali proces usamodzielnienia, opiekun zrezygnował z pełnienia tej funkcji. Jak wyjaśnił Dyrektor MOPR Marek Scelina: *każdorazowo w tych sytuacjach MOPR występował do szkoły o podanie przyczyn przerwania nauki, celem określenia, czy wina za przerwanie nauki leżała po stronie osoby usamodzielnianej (np. nieuczęszczanie na zajęcia, nieskładanie prac kontrolnych, nieprzystępowanie do egzaminów), czy były niezależne od niej (np. długotrwała choroba, trudności w przyswajaniu materiału). Bardzo często podejmowana jest próba kontaktu z tą osobą za pośrednictwem pracownika*

³⁹ Siedem decyzji wydano w dniu złożenia wniosku, 14 w czasie 2-10 dni, dwie po 14 dniach i jedną po 21 dniach (czas rozpatrywania tego wniosku wynikał z konieczności pozyskania dodatkowych informacji przez MOPR).

⁴⁰ Cztery decyzje wydano w czasie od 1-5 dni od złożenia wniosku, jedną decyzję wydano po 30 dniach od złożenia wniosku. Dłuższe rozpatrywanie wniosku (30 dni) wynikało z konieczności rozpoznania dodatkowych okoliczności – wychowanek wnioskował o pomoc na zakup samochodu, co nie było zgodne z celem zaplanowanym w IPU.

⁴¹ Cztery decyzje zostały wydane po 1-5 dni od daty złożenia wniosku, jedna po 10 i jedna po 14 dniach.

⁴² Trzech wychowanków w kwocie 3.000 zł, jeden 2.950 zł.

⁴³ Jeden wychowanek w kwocie 5.000 zł, jeden w wysokości 4.941 zł.

⁴⁴ Artur Ł. od 1 września 2013 r., Izabela S. od 1 maja 2013 r., Adrian K. od 1 stycznia 2013 r., Marcin R. od 1.02.2014 r.

socjalnego lub koordynatora pieczy zastępczej celem głębszej diagnozy sytuacji i zaproponowania różnych form pomocy, najczęściej jednak nieskuteczna. Osoby usamodzielniane w tych przypadkach unikały kontaktu z Działem Opieki i Wychowania. Niemniej w przypadku propozycji różnych form wsparcia, np. psychologicznej, terapeutycznej, MOPR nie posiada informacji zwrotnej ze strony osoby usamodzielnionej czy z proponowanej pomocy skorzystała (oferta pomocowa jest tak szeroka, że nie musi to być psycholog czy terapeuta MOPR);

- wśród 24 wychowanków 11 po opuszczeniu pieczy zastępczej mieszkało z rodzicami zastępczymi, siedmiu zamieszkało samodzielnie (jedna wychowanka miała własne mieszkanie, jedna zamieszkała w mieszkaniu chronionym, jedna uzyskała mieszkanie z zasobów miasta, cztery osoby mieszkaly w wynajmowanym lokum lub założyły rodziny). Sześciu wychowanków wróciło do środowiska rodzinnego, w tym dwóch do rodzin mieszkających w lokalach socjalnych.

Z przeanalizowanej dokumentacji, zawartej w teczkach osób usamodzielnianych, nie wynika czy, a jeśli tak, to w jaki sposób, MOPR sprawdzał wywiązywanie się przez usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej z obowiązków zawartych w IPU oraz dokonywał oceny (bieżącej i końcowej) wyników usamodzielniania, a także czy i jak mierzono efektywność procesu usamodzielniania. Dyrektor MOPR Marek Scelina wyjaśnił: *wywiązywanie się z realizacji założeń zawartych w IPU jest weryfikowane przez MOPR, nie rzadziej niż co pół roku, przy okazji dostarczania przez osoby usamodzielniane zaświadczenia o kontynuowaniu nauki (w uzasadnionych przypadkach, jeśli występują trudności w realizowaniu obowiązku szkolnego częściej, zgodnie z zapisami w IPU). W przypadku zmiany sytuacji osoba usamodzielniana obowiązana jest do sporządzenia weryfikacji IPU. Podczas realizacji pomocy na zagospodarowanie lub jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie pracownik Działu Opieki i Wychowania dokonuje wizji lokalowej w mieszkaniu osoby usamodzielnianej i sporządza odpowiedni protokół, a pozyskując ważne informacje w sprawie osoby usamodzielnianej sporządza notatki służbowe. Ponadto pracownicy Działu Opieki i Wychowania pozostają w kontakcie osobistymi i telefonicznym z koordynatorami ORPZ w Kielcach, których zadaniem jest wspieranie osób pełnoletnich z pieczy zastępczej wymieniając się posiadanymi informacjami na temat usamodzielnianych wychowanków. Można więc stwierdzić, że pracownicy Działu Opieki i Wychowania MOPR posiadają dużą wiedzę na temat sytuacji osób usamodzielnianych i monitorują na bieżąco proces ich usamodzielniania. Nie była dotychczas dokonywana ocena końcowa wyników procesu usamodzielniania. Ustawodawca nie określił tego obowiązku dla kierownika PCPR w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jak miało to miejsce w przepisach rozporządzenia MPS). Ponadto brak jest formalnych narzędzi do takiej oceny.*

Dokumentacja zawarta w teczkach osób usamodzielnianych nie dawała również możliwości ustalenia, w jakim zakresie opiekunowie współpracowali z osobami usamodzielnianymi, w szczególności jaka była częstotliwość ich kontaktów. Dyrektor Ośrodka Marek Scelina podał, iż *przed wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rolę wspierającą w stosunku do rodzin zastępczych oraz usamodzielnianych wychowanków z tych rodzin pełnili pracownicy socjalni MOPR. Ich kontakt zarówno z osobami usamodzielnianymi, jak i ich opiekunami był wówczas systematyczny (...), a w przypadku wychowanków sprawiających problemy, wykazujących trudności w realizacji obowiązku szkolnego częstszy z racji prowadzonej pracy socjalnej. W związku z powołaniem na organizatora Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach, obecna rola MOPR w zakresie współpracy z osobami usamodzielnianymi sprowadza się głównie do kwestii administracyjnych i wypłaty świadczeń.(.) Możemy jednak założyć, że skoro najczęściej opiekunami zostają wyznaczone osoby pełniące dotychczasową funkcję rodziny zastępczej, w przypadku wspólnego zamieszkiwania usamodzielnianego wychowanka z opiekunem, częstotliwość kontaktów jest praktycznie codzienna. Natomiast w innych przypadkach Ośrodek nie posiada dokładnych danych na temat częstotliwości tych kontaktów. (dowód: akta kontroli str.405-463)*

5. Odnosząc się do kwestii monitorowania przez MOPR losów byłych (usamodzielnionych) wychowanków pieczy zastępczej Dyrektor MOPR Marek Scelina wyjaśnił: *dotychczas*

MOPR nie przeprowadzał badań dotyczących losów usamodzielnianych wychowanków. Monitoruje jednak ich losy poprzez stałą współpracę z placówkami, z których usamodzielnili się wychowankowie (w większości związani z wychowawcami utrzymują z placówką stały kontakt) oraz obecnie koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej wspierającymi młodzież z rodzinnej pieczy zastępczej, a także przez stały dostęp do programu TTPomoc, dającego informację o osobach korzystających z różnych form pomocy Ośrodka. (dowód: akta kontroli str.210-218)

Na podstawie ankiet, wypełnionych przez 14 osób usamodzielniających się⁴⁵ w latach 2012-2013 na podstawie ustawy o pieczy zastępczej, można stwierdzić, że respondenci nie mieli problemów przy opracowaniu IPU, a ich współpraca z opiekunem nie napotykała na trudności i układała się dobrze lub bardzo dobrze. Wśród propozycji rozwiązań poprawiających współpracę z opiekunem najczęściej (68% ankietowanych) podkreślano utrzymywanie dobrego (stałego) kontaktu z opiekunem. Tylko jeden ankietowany nisko ocenił osiągnięte przez siebie efekty usamodzielnienia, pozostali ocenili je dobrze (64%) lub bardzo dobrze (28%). Większość ankietowanych (78%) wskazywała, że w trakcie realizacji procesu usamodzielnienia napotykała na trudności, najczęściej były one związane z kłopotami finansowymi (brak pomocy finansowej, konieczność utrzymania mieszkania i *nauczenia się jak szanować pieniądze*), a także z utrudnieniami biurokratycznymi (związanymi z *nieprzyjaznymi urzędami lub skomplikowanymi formularzami*). Trudność w znalezieniu pracy została wskazana przez jednego ankietowanego jako największy problem procesu usamodzielnienia. Znaczna większość ankietowanych (93%) stwierdziła, że najwięcej korzyści w ramach oferowanego wspomagania procesu usamodzielnienia przyniosło im wsparcie finansowe, dodatkowo część ankietowanych (29%) wskazała kluczową rolę opiekuna usamodzielnienia, a także możliwość udziału w kursach i szkoleniach (21%). Wystarczająco przygotowanym do podjęcia samodzielnego życia w momencie usamodzielnienia czuło się 64% ankietowanych, 21% nie było o tym do końca przekonanych, jeden z ankietowanych wskazał brak mieszkania jako przeszkodę w osiągnięciu samodzielności, a inny stwierdził: *nie wiem czy byłem przygotowany, chciałem wrócić do domu*.

Na możliwość poprawy procesu usamodzielnienia wskazało 86% ankietowanych przedstawiając następujące propozycje: zwiększenie kwoty pomocy (29% ankietowanych); umożliwienie udziału w kursach i szkoleniach (21%), zwiększenie pomocy w znalezieniu pracy i mieszkania (21%) oraz poprawę funkcjonowania instytucji wspomagających realizację procesu usamodzielnienia (21%).

W ankiecie przeprowadzonej wśród opiekunów osób usamodzielniających się w latach 2012-2013, na którą odpowiedziało 17 osób⁴⁶, większość respondentów (86%) stwierdziła, iż nie było problemów, które utrudniłyby sporządzenie IPU. Pozostali opiekunowie wskazali jako trudne precyzowanie planów życiowych, które w czasie sporządzania programu usamodzielnienia wydawały się dla wychowanków bardzo odległe. Współpraca z usamodzielnianym układała się bardzo dobrze w opinii 29% respondentów, pozostali ocenili ją jako dobrą lub poprawną. Dobry kontakt z wychowankiem, umiejętność prowadzenia rozmowy, zaufanie i szczerłość oraz pomoc pracowników MOPR to wskazywane w ankietach przykłady dobrych rozwiązań, poprawiających współpracę. Wszyscy opiekunowie zadeklarowali, że posiadali informacje na temat efektów procesu usamodzielnienia i wskazali problemy, które utrudniają trwałe usamodzielnienie się wychowanków. Najczęściej wskazywano (41% odpowiedzi) niewystarczającą pomoc finansową i trudność w uzyskaniu mieszkania, 29% ankietowanych wskazało trudności w znalezieniu zatrudnienia i zdobycia umiejętności zawodowych, a 12% podało jako przyczynę przerwanie nauki czy nierealizowanie założonych planów i powrót do domu rodzinnego, gdzie sytuacja jest *trudna i często problematyczna*. Tylko jeden z ankietowanych opiekunów stwierdził, że nie miał żadnych problemów w sprawowaniu opieki nad usamodzielniającym się wychowankiem, 47% respondentów jako trudne we współpracy określili działania związane z monitorowaniem realizacji planów życiowych wychowanków (motywowanie do dalszej nauki, zachęcenie do pozostania w placówce

⁴⁵ Ankietę przesłano do wszystkich usamodzielniających się w latach 2012-2013.

⁴⁶ Ankietę przekazano do wszystkich opiekunów usamodzielniających się wychowanków w latach 2012-2013.

opiekuńczej czy rodzinie zastępczej mimo osiągnięcia pełnoletności), dla 36% opiekunów trudne było utrzymanie właściwych kontaktów z wychowankiem (zdobycie zaufania, unikanie konfliktów), a 24% ankietowanych wskazało trudności finansowe i mieszkaniowe wychowanków jako bariery właściwej współpracy. Jeden z ankietowanych stwierdził: *opiekun to funkcja honorowa, ponieważ usamodzielniony jest dorosły, nie mam prawa dowiedzieć się, jakie ma wyniki w szkole i czy płaci rachunki*.

Wszyscy respondenci uważali, że można byłoby poprawić procesy usamodzielnienia. Najczęściej wskazywanym sposobem na taką poprawę było przygotowanie do pracy i zdobycie pracy (wskazania 47% ankietowanych), wyższa pomoc finansowa (30%) i pomoc w zdobyciu mieszkania (30%). Jeden z respondentów uznał, że wychowankom pomógłby *bezpłatny kontakt z dobrym prawnikiem, mogącym im pomóc rozwiązać problemy majątkowe oraz stały kontakt z psychologiem*. (dowód: akta kontroli str. 464-503)

6. Z informacji uzyskanych od gminnych ośrodków pomocy społecznej wynika, że na 24 wychowanków pieczy zastępczej, którzy zakończyli proces usamodzielniania w latach 2010-2011⁴⁷, ze świadczeń pomocy społecznej (tak pieniężnych⁴⁸, jak i niepieniężnych⁴⁹) korzystało 11 osób, wszystkie długotrwale (powyżej roku)⁵⁰. (dowód: akta kontroli str. 504-536)

7. W składanych wojewodzie świętokrzyskiemu sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres objęty kontrolą MOPR nie wykazało udzielania osobom usamodzielnianym pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

W przeanalizowanej dokumentacji, znajdującej się w teczkach osobowych 24 wychowanków pieczy zastępczej, usamodzielniających się w latach 2012-2013 na podstawie ustawy o pieczy zastępczej, nie było wniosków o udzielenie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Dyrektor Marek Scelina wyjaśnił, że osoby usamodzielniane często zwracają się o informację, czy podjęcie przez nich zatrudnienia nie wpłynie na prawo do świadczeń. Ponadto pracownicy MOPR mając dostęp do danych MUP w Kielcach posiadają bieżącą wiedzę na temat osób pełnoletnich zarejestrowanych jako bezrobotne czy poszukujące pracy oraz podejmujących zatrudnienie. Ośrodek wspomaga osoby usamodzielnione nie tyle w samym podjęciu zatrudnienia, co w zwiększeniu przez nich kompetencji zawodowych i uzyskaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych (kursy i szkolenia z projektu systemowego POKL), by wychowankowie umieli poruszać się na obecnym rynku pracy. Wychowankom posiadającym odpowiednie wykształcenie MOPR umożliwia odbycie stażu, jak również podjęcie zatrudnienia w Ośrodku.

Z udzielonych przez Miejski Urząd Pracy w Kielcach i Powiatowy Urząd Pracy w Skarżysku-Kamiennej informacji, dotyczących wszystkich wychowanków pieczy zastępczej, którzy rozpoczęli proces usamodzielniania w 2012 r., wynika że:

- troje z nich zarejestrowało się jako osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku⁵¹;
- jednej⁵² z tych osób Miejski Urząd Pracy w Kielcach udzielił wsparcia poprzez możliwość uczestniczenia w zajęciach Klubu Pracy z zakresu „Kompetencje i predyspozycje zawodowe”;
- w przypadku żadnej z tych osób MOPR nie współpracował z urzędami pracy w zakresie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. (dowód: akta kontroli str.537-544, 430-445)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W celu poprawy skuteczności procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej NIK wskazuje na potrzebę wypracowania w MOPR procedur i/lub działań, które

⁴⁷ Według informacji uzyskanych w MOPR były to dziewięć osób w 2010 r. i 15 osób w 2011 r.

⁴⁸ Wyszczególnionych w art. 36 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej.

⁴⁹ Wyszczególnionych w art. 36 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

⁵⁰ Aleksandra W. w latach 2010-2011 r. (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Monika S. w 2010 r. i 2013 r. (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Anna W. w latach 2010-2012 (zasilek okresowy, posiłki), Bartłomiej R. w latach 2011-2012 (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Agnieszka N. w latach 2010-2014 r. (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Kamila K. w latach 2010-2014 r. (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki, pomoc rzeczowa), Teresa S. w latach 2011-2012 (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Izabela D. w latach 2010-2013 (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Martyna G. w latach 2010-2014 (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki), Elżbieta T. w latach 2010-2014 (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki, niezbędne ubranie), Daria C. w latach 2010-2014 (zasilek okresowy, zasiłek celowy, posiłki, pomoc rzeczowa).

⁵¹ Małgorzata W. od 3 czerwca 2014 r., Mateusz M. od 12 lipca 2012 r. i Adrian K. od 20 listopada 2012 r.

⁵² Mateuszowi M.

zapewniłyby wywiązywanie się przez wychowanków z obowiązku terminowego wskazywania opiekuna usamodzielnienia oraz terminowego opracowywania IPU, stosownie do art. 145 ust. 2 i 4 ustawy o pieczy zastępczej.

2. NIK zwraca uwagę na uchybienie formalne – badane IPU były zatwierdzane przez kierownika Działu Opieki, mimo że art. 145 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej nakłada ten obowiązek na dyrektora MOPR, podobnie jak wymóg akceptowania opiekunów usamodzielnienia wychowanków (art. 145 ust. 3 ww. ustawy), również realizowany przez kierownika Działu Opieki. Jak wyjaśnił Dyrektor MOPR Marek Scelina, od lipca 2013 r. ww. dokumenty są zatwierdzane i akceptowane przez właściwą osobę.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W 6 na 24 zbadane IPU nie określono sposobu pomocy usamodzielnianemu w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, co stanowiło naruszenie art. 145 ust. 1 pkt 2 ustawy o pieczy zastępczej. W żadnym spośród 24 przeanalizowanych IPU nie określono także sposobu pomocy usamodzielnianemu w podjęciu przez niego zatrudnienia, wymaganego tym samym przepisem.

W wyjaśnieniach Dyrektor MOPR Marek Scelina stwierdził: *ponieważ ustawodawca nie określił obowiązującego wzoru IPU oraz zasad udzielania pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, przygotowany przez Ośrodek wzór określa sposób realizacji tych potrzeb przez wskazanie w programie osób odpowiedzialnych i wspomagających. (...) Jeśli osoba usamodzielniania kontynuuje naukę w systemie dziennym (dotyczy to dziesięciu osób z załączonej listy), podjęcie zatrudnienia planuje dopiero po zakończeniu nauki. Dlatego na etapie sporządzania IPU osoby te nie określają oczekiwań dotyczących pomocy MOPR w tym zakresie.* (dowód: akta kontroli str. 405-445)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵³, wnosi o:

1. Opracowanie i przedłożenie Radzie Miasta Kielce programu dotyczącego wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, wymaganego art. 176 pkt 1 oraz art. 180 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej.
2. Wyeliminowanie przypadków wykazywania nierzetelnych danych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie zgodności sporządzanych IPU z wymogami art. 145 ust. 1 pkt 2 ustawy o pieczy zastępczej, poprzez określanie w nich sposobu pomocy w uzyskaniu przez osobę usamodzielnianą odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu zatrudnienia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

⁵³ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia 6 sierpnia 2014 r.

Kontroler
Violetta Nowak
specjalista kp.

Wicedyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Kielcach
Tadeusz Mikołajewicz

.....
podpis

.....
podpis